

5360139

DIV_STAN

IZEN

GEMEENTE TILBURG

Provincie Noord-Brabant
Gedeputeerde Staten
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
CC: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Minister R. Jetten

Onderwerp
Regie op de toekomst van het Amernet

Ons kenmerk
2171144

E-mail
yusuf.celik@tilburg.nl

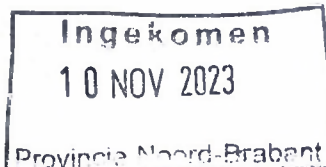
Postadres
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Datum
6 november 2023

Uw kenmerk

Doorkiesnummer
013 542 83 94

Bezoekadres
Stadhuisplein 130
5038 TC Tilburg

Geachte college,

De colleges van de gemeenten Breda, Dongen, Drimmelen, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout en Tilburg, samenwerkend in de Interbestuurlijke Projectgroep Amernet (IPA) maken zich zorgen over de toekomstige warmtevoorziening van hun inwoners en bedrijven en daarmee over de voortgang in de warmtetransitie. Een belangrijk onderdeel in de warmtevoorziening voor deze gemeenten is het Amer warmtenet, kortweg Amernet. Voor het behoud én de verdere ontwikkeling van het Amernet tot een duurzaam alternatief voor het verwarmen met aardgas zien wij een regierol voor de provincie met de daarbij behorende vraagstukken over duurzaamheid, leveringszekerheid, haalbaarheid, betaalbaarheid én draagvlak.

Verzoek aan provincie Noord-Brabant

Bij de invulling van de regierol voor de provincie hebben we specifiek de volgende vragen.

Vraag 1 – Provinciale visie op de warmtevoorziening

De warmtevoorziening, van bronnen via infrastructuur tot afnemers, is een groot en urgent vraagstuk, dat om een bovengemeentelijke en bovenregionale visie vraagt. Het gaat om afwegingen tussen markt en overheid, leveringszekerheid en duurzaamheid, lusten en lasten en de invulling van de schaarse ruimte. Hoe ziet uw college de rol van de provincie in dezen?

Vraag 2 – Provincie als initiatiefnemer

Indien behoud en ontwikkeling van het Amernet binnen de provinciale warmtevisie past, is uw college dan bereid een initiatief-nemende rol op zich te nemen in de warmtetransportbuis vanuit Moerdijk (tracékeuze, dimensionering, ontwikkeling en realisatie)?

Vraag 3 – Provinciale procesvoorstellen

Indien een initiatief-nemende rol binnen de provinciale warmtevisie past, is uw college dan bereid een model te ontwikkelen voor een goede, eerlijke verdeling van lusten en lasten, daarbij anticiperend op de mogelijkheden die de aanstaande Wet collectieve warmte biedt?

In deze brief lichten we ons verzoek aan uw college nader toe. Achtergrondinformatie treft u aan in de bijlage (*Aspecten bij de warmtevoorziening*).

A. Het Amernet

Het Amernet, exploitant Ennatuurlijk, is een bovenregionaal warmtenet dat warmte levert aan 51.000 huishoudens in de gemeenten Breda, Oosterhout, Tilburg, Dongen en Geertruidenberg en 355 bedrijven, waaronder het tuinbouwkassengebied Plukmade in gemeente Drimmelen.

De belangrijkste warmtebron voor het Amernet is de Amercentrale in Geertruidenberg, eigendom van RWE. Daarnaast is er het piek- en back-upsysteem van Ennatuurlijk zelf.

RWE heeft in december 2022 de overeenkomst met Ennatuurlijk opgezegd, waardoor de levering van warmte vanuit de Amercentrale op 1 januari 2027 zal eindigen. In zijn rapport *Toekomst Amernet – beschikbare bronnen vanaf 2027* van maart 2023 ziet adviesbureau Over Morgen drie mogelijkheden voor warmte via het Amernet vanaf 2027:

- i. Levering vanuit de Amercentrale wordt voortgezet. Voorwaarde daarvoor is dat RWE en Ennatuurlijk tot een nieuwe leveringsovereenkomst komen. Deze mogelijkheid lijkt volgens Over Morgen op dit moment (te) onzeker.
- ii. Het huidige piek- en back-upsysteem, bestaande uit gas- en bio-olieketels, gaat – eventueel aangevuld met lokale bronnen uit Geertruidenberg, Oosterhout, Breda en Tilburg – fungeren als hoofdsysteem. Naast inzet van lokale bronnen zou Ennatuurlijk daar waar mogelijk de levering kunnen beperken (bijvoorbeeld door – als onwenselijk te beschouwen – afkoppeling van afnemers waarvoor Ennatuurlijk geen wettelijke leverplicht heeft, isolatieprojecten, aanpassing van de nettemperatuur, inzet van andere duurzame bronnen bij grote bedrijven enzovoorts). Hoewel deze mogelijkheid ten opzichte van de huidige situatie minder duurzaam en duurder is, is deze volgens Over Morgen in periode vanaf 2027 gedurende enkele jaren de enige zekere optie.
- iii. Er worden nieuwe warmtebronnen ontsloten, welke voornamelijk in de gemeente Moerdijk liggen (geothermie, aftapwarmte afvalverbranding Attero, industriële restwarmte en op termijn restwarmte van toekomstige waterstoffabrieken), die via een warmtetransportleiding vanuit Moerdijk aan het Amernet worden gekoppeld. Hoewel deze mogelijkheid uit oogpunt van duurzaamheid en kosten de voorkeur verdient, is deze – met name door de aanleg van de warmtetransportleiding in en door meerdere gemeenten – complex, waardoor deze volgens Over Morgen pas ná 2027 en mogelijk pas in 2030 gerealiseerd zal zijn.

B. Ontwerptafel Powerport Moerdijk/Positie gemeenten

In de voorkeursoptie (mogelijkheid iii.) heeft de gemeente Moerdijk een bijzondere positie. Van de zeven gemeenten is Moerdijk op dit moment namelijk de enige zonder afnemers van Amerwarmte. Volgens het onderzoek van Over Morgen is Moerdijk ook de gemeente waar zich de meeste warmtebronnen bevinden die in de plaats zouden kunnen komen van de Amercentrale. Het gaat zowel om transitiebronnen zoals de afvalverbranding van Attero als om duurzame bronnen zoals geothermie en restwarmte van (toekomstige) CO₂-neutrale industrie en waterstofproductie.

Het tuinbouwkassengebied Plukmade in Drimmelen is op dit moment afnemer van Amerwarmte, waarvan een ongestoorde voortgang zeer wenselijk is. In Plukmade kan echter ook een geothermiebron worden ontwikkeld, die zowel voor eigen gebruik als voor levering aan het Amernet geschikt is.

Gemeente Geertruidenberg heeft op dit moment een beperkt aan huishoudelijke afnemers van Amerwarmte, maar zou dit aantal graag willen uitbreiden. De beschikbaarheid van elektriciteit maakt de productie van warmte via e-boilers (zonder verergering van netcongestie) mogelijk, wellicht al vóór 2027.

Ook gemeente Oosterhout heeft een beperkt aantal huishoudelijke afnemers van Amerwarmte en vindt uitbreiding daarvan een optie. Andere mogelijkheden voor haar zijn echter lokale bronnen zoals geothermie en aquathermie via een separaat warmtenet.

Om deze bronnen te verbinden met het Amernet is een warmtetransportleiding tussen Moerdijk en het Amernet noodzakelijk. Het inpassen van deze transportleiding tussen alle andere (energie-)infrastructuur is (meer dan alleen) een technisch en ruimtelijk vraagstuk voor de gemeenten Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg. De *Ontwerptafel Powerport Moerdijk*, waaraan naast deze gemeenten ook de provincie en het rijk (waaronder het ministerie van EZK) deelnemen, is ingericht om de samenhang in de infrastructurele opgaven en de vraagstukken over leefbaarheid, meerwaarde en toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven in samenhang te adresseren. Duidelijkheid over wie initiatiefnemer voor de warmtetransportleiding is, kan helpen in de voortgang op de Ontwerptafel.

C. Toegankelijkheid & Verdeling

Naast het technische vraagstuk van ontwikkeling, realisatie en inpassing van de warmtetransportleiding, waarbij ook gekeken moet worden naar het Amernet als onderdeel van het groter perspectief van een bovenregionaal warmtenet zoals is verwoord in de RES West-Brabant en de REKS Hart van Brabant, speelt het minstens zo belangrijke vraagstuk van toegang tot en verdeling van de warmte(bronnen). Gemeenten Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg hebben – mede vanwege de huidige problematiek rondom netcongestie en daarmee rondom grootschalige toepassing van een all-electric oplossing – een voorkeur voor aansluiting op de collectieve warmtevoorziening van het Amernet op basis van gesocialiseerde aansluitkosten. Een eenzijdige focus op het Amernet kan echter in de weg staan van het door de zeven gemeenten gedeelde doel van een duurzame, haalbare en betaalbare warmtevoorziening voor alle huishoudens en bedrijven.

Het in een breder perspectief dan alleen het Amernet plaatsen van het warmtevoorzieningsvraagstuk maakt het wél mogelijk dit gezamenlijke doel te realiseren. Het gaat daarbij om uitbreiding van het aantal aansluitingen op het Amernet en om aansluitingen die (nu) niet op het Amernet zijn of worden aangesloten. De warmtevoorziening van laatstgenoemden kan via een separaat (klein) warmtenet, gevoed door geothermie, aquathermie, groengas, enzovoorts, dan wel via een individuele oplossing. De afweging tussen de verschillende opties gebeurt aan de hand van business cases om de gemiddelde kosten per aansluiting over alle afnemers zo laag mogelijk te houden. Hierbij is het streven dat – door compensatiemaatregelen respectievelijk socialisatie of verevening van de kosten – voor alle aansluitingen min of meer deze gemiddelde kosten gelden.

D. Wet collectieve warmte

Voor een duurzame, haalbare en betaalbare warmtevoorziening voor alle Brabantse huishoudens en bedrijven is een sterke publieke rol noodzakelijk. De Wet collectieve warmte voorziet daarin: voor grootschalige warmtenetten geldt een publiek meerderheidsbelang en een warmtetransportleiding kan – op aanwijzing van de minister – geheel publiek te zijn.

Voor bestaande infrastructuur, zoals het Amernet, geldt een overgangstermijn die recht doet aan de door de exploitant gepleegde investeringen. Nieuw aan te leggen infrastructuur, zoals de warmtetransportleiding, kan geheel door publieke investeringen gerealiseerd worden.

Om het tempo in dit dossier te houden en te verhogen, willen we graag in het eerste kwartaal van volgend jaar duidelijkheid krijgen over de provinciale regierol.

Mede namens mijn collega's van de gemeenten Breda, Drimmelen, Moerdijk, Geertruidenberg, Oosterhout en Dongen,

Met vriendelijke groet,

namens de Interbestuurlijke Projectgroep Amernet

Yusuf Çelik
voorzitter

Bijlage: Aspecten bij de warmtevoorziening

i. Warmte is nutsvoorziening vergelijkbaar met water

Aardgas, water en elektriciteit zijn van oudsher nutsvoorzieningen. De daarbij passende marktordening is dat deze voorzieningen algemeen toegankelijk (moeten) zijn en er een zekere mate van keuzevrijheid voor de afnemers is. In de huidige praktijk betekent dit dat de infrastructuur in publieke handen is (Gasunie, TenneT, Enexis en Brabant Water), alsmede de levering in het geval afnemers geen keuzevrijheid hebben (Brabant Water).

Voor de 90% van de huishoudens die op dit moment hun huis verwarmen met aardgas is het bovenstaande publiek-privaat-model van toepassing: de infrastructuur is met Gasunie en Enexis in publieke handen. Voor de productie/levering van aardgas is er met zo'n zestig private partijen veel keuzevrijheid voor de afnemers. Het tarief voor de infrastructuur (vastrecht) wordt vastgesteld op basis van kostprijs-plus. Het verbruikstarief komt op een concurrerende markt tot stand.

Voor de huishoudens en bedrijven die zijn aangesloten op het Amernet geldt echter het tegenovergestelde: de infrastructuur, inclusief inkoop en levering, is in private handen (Ennatuurlijk) en de productie gebeurt door één (private) partij (RWE). Voor warmtenetten stelt de Autoriteit Consument & Markt (ACM) een maximumtarief vast op basis van "niet duurder dan aardgas".

Hoewel het historisch verklaarbaar is dat het Amernet in private handen is, betekent algemene toegankelijkheid echter dat de warmte-infrastructuur in publieke handen moet zijn/komen. Het ontbreken van voldoende keuzevrijheid pleit er daarnaast voor om warmte als nutsvoorziening te beschouwen. Warmte is hierbij meer te vergelijken met water dan met elektriciteit of aardgas. Dat heeft te maken met de aard van het product:

- Elektriciteit – waar ook geproduceerd in de EU – is uniform van kwaliteit (230 V en 50 Hz) en deze kan – door de koppeling van de landelijke hoogspanningsnetten – ook overal in de EU geleverd worden. Voor aardgas geldt hetzelfde, zij het op nationale schaal. Afnemers hebben daardoor voldoende keuzevrijheid; productie en levering staan los van de infrastructuur.
- Water daarentegen kan echter niet eenvoudig over grote afstanden getransporteerd worden en dient dan ook meer lokaal geproduceerd te worden (en dus uit een beperkt aantal bronnen). Dit gebrek aan keuzevrijheid maakt de productie (of in ieder geval de inkoop) en levering ervan tot nutsvoorziening en kan aan de infrastructuur gekoppeld worden (zoals bij Brabant Water).
- Ook de aard van warmte (temperatuur) is zodanig dat deze niet eenvoudig over grote afstanden getransporteerd kan worden. En ook hier beperkt de noodzaak van lokale productie het aantal bronnen. Warmte is als nutsvoorziening vergelijkbaar met water

ii. Haalbaar en betaalbaar vragen om de juiste kwaliteit en het juiste schaalniveau

De warmte, zoals aan de bron vrijkomt én zoals deze voor de afnemer nodig of gewenst is, is bepalend voor waar welke warmte zo optimaal mogelijk wordt ingezet. Het gaat om de juiste kwaliteit en het juiste schaalniveau. Het spreekt overigens vanzelf dat het beperken van de warmtevraag door passende isolatie in ieder geval nodig, nuttig en wenselijk is.

Bij de kwaliteit van warmte zijn drie categorieën te onderscheiden:

- Hoogwaardige warmte is weliswaar geschikt voor de gebouwde omgeving, maar een hoogwaardiger toepassing in industrie en transport ligt vooralsnog meer voor de hand.
- Direct inzetbare warmte (80°C – 150°C) komt van een hoge-temperatuur-bron zoals bijvoorbeeld diepe geothermie (> 2 km diep) en industriële restwarmte. Deze bronnen zijn daarmee het meest geschikt (rendabel) bij een collectieve toepassing als een grootschalig warmtenet. Op gebouwniveau komt zonthermie in aanmerking.

- Op te waarden warmte (15°C – 40°C) komt van een lage-temperatuurbron zoals bijvoorbeeld ondiepe geothermie (1 km diep), bodemenergie, aqua- en riothermie en overige restwarmte. Deze bronnen zijn rendabel bij collectieve toepassing in een groot- en kleinschalig warmtenet. Op gebouwniveau gaat het om het gebruik van omgevings- of bodemwarmte via een warmtepomp.

Bij het schaalniveau gaat het om (de benodigde infrastructuur op):

- gebouwniveau, waarvoor de warmtepomp een geschikte en bewezen techniek is;
- straat-, buurt- en wijkniveau, waar de warmtevoorziening via een kleinschalig warmtenet kan, gevoed door een kleinschalige bron.
- (boven)gemeentelijk niveau, met de warmtevoorziening via een grootschalig warmtenet en een grootschalige bron (of verschillende kleinschalige bronnen), waar het Amernet een voorbeeld van is.

Haalbaar en betaalbaar vraagt om een optimale combinatie van geschikte en beschikbare warmtebronnen en infrastructurele voorzieningen op gebouwniveau, kleinschalig warmtenet en grootschalig warmtenet. Het gaat om én-én en niet om óf-óf.

iii. In de transitie naar fossielvrij gaat klimaat boven milieu

De klimaatproblematiek is een onderdeel van de bredere duurzaamheidsproblematiek, waaronder ook de milieuproblematiek (bodem-, lucht- en waterverontreiniging, afval, biodiversiteit, licht- en geluidhinder enzovoorts). De oplossing van het ene vraagstuk kan op gespannen voet staan met (het oplossen van) een ander vraagstuk. Is bijvoorbeeld het gebruik van rest- en aftapwarmte van een afvalenergiecentrale duurzaam te noemen?

Het in de tijd plaatsen van schaal en urgentie van de verschillende duurzaamheidsproblemen kan hierbij helpen. Zo hebben milieuproblemen een beperkt geografisch effect, terwijl dat voor de klimaatproblematiek zeker niet geldt. De focus bij de warmtevoorziening dient daarom te liggen op het beperken en voorkomen van de CO₂-uitstoot. Dit betekent dat naast restwarmte (per definitie CO₂-neutraal), zon en wind respectievelijk geothermie en aquathermie ook aftapwarmte uit biomassa of afvalverbranding (als transitiebrandstoffen) volwaardige warmtebronnen zijn.

iv. Een faire verdeling van lusten en lasten vraagt om een sterke publieke rol

Om een nutsvoorziening te realiseren zijn investeringen nodig, hetzij publiek, hetzij privaat. Onrendabele, maar beleidsmatig gewenste investeringen gebeuren publiek dan wel privaat met overheidssubsidie. Bij de keuze tussen publiek investeren of privaat subsidiëren is van belang wat de zo genoemde onrendabele top veroorzaakt (= verschil tussen beleidswaarde en marktwaarde).

Als de onrendabele top (grotendeels) wordt veroorzaakt door de rendementseis op het eigen vermogen, dan hebben publieke investeringen de voorkeur (de rendementseis ligt daar veel lager dan bij private investeringen).

Van belang hierbij is dat de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) – in het concept dat naar de Raad van State is gezonden – ook voorziet in een sterke publieke rol:

- De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanwijzen van de warmtekavels.
- Grootschalige warmtenetten (≥ 1.500 aansluitingen) moeten voor meer dan 50% in publieke handen zijn.
- Op aanwijzing van de minister kan een warmtetransportbuis volledig publiek zijn.

De (verplichte) publieke rol geldt niet voor kleinschalige warmtenetten en de warmtevoorziening op gebouwniveau.

Een ander aspect van publiek belang betreft de door afnemers te betalen tarieven. Zo schrijft de Wcw een op kosten gebaseerde tariefregulering per warmtekavel voor. Omdat de warmtekavels in omvang sterk uiteen kunnen lopen, bestaat de mogelijkheid/het risico dat ook de vastrecht- en verbruikstarieven sterk uiteen kunnen lopen. Het gebrek aan keuzevrijheid voor de afnemers maakt dit een moeilijk uitlegbare situatie.

In een warmtekavel op een hoger schaalniveau kunnen lusten en lasten eenvoudiger op een eerlijke, uitlegbare wijze worden verdeeld. Op dit hogere schaalniveau kunnen instandhouding van de voeding van bestaande aansluitingen van het Amernet, uitbreiding met aansluitingen in aangrenzende wijken en ontwikkeling van losstaande warmtenetten met andere bronnen zoals geothermie een plaats in één warmtebedrijf krijgen.